

VERLOREN

vallen'

Irak gewoon binnenwandelen. Ze hebben genoeg ervaring opgedaan in de Arabische landen.'

'De oorlogsdreiging is het gevolg van een samenloop van drie elementen: de Westerse economische crisis, de grote veranderingen in omliggende landen zoals Irak en de verschrikkelijke politieke keuzes van het huidige regime. Want ook het Iraanse regime is in een doodlopende straat terechtgekomen: het kan het volk niets meer bieden en het kan geen dialoog meer aangaan met het Westen.'

'De ayatollahs weten ook dat het niet goed gaat in Irak en Afghanistan, en sjoemelen zelf om het daar onrustig te houden. Want als het daar kalm wordt, en het Westen boekt wat succes in Syrië, dan is het afgelopen met Iran.'

Zo gemakkelijk zal het allicht niet gaan.

'Voor het eerst in 6.000 jaar zien wij, de Iraanse intellectuelen, ons geconfronteerd met de vraag: wat moeten we doen? Moeten we het Westen bevechten, en dus onze leiders, die ik zie als een soort Taliban met gas, olie en uranium, in het zadel houden? Of moeten we "ja" zeggen tegen een verschrikkelijke oorlog die het land in stukken zal scheuren en waar de hele wereld onder zal lijden? Dat is de vraag waar de hele Iraanse bevolking nu mee worstelt.'

Zal een externe vijand het regime niet versterken? Het nationalisme zit de Iraniërs toch in het bloed? 'Het is ontzettend pijnlijk om hierover te praten, maar het nationalisme is nog nooit in de Iraanse geschiedenis zo klein, zo nietszeggend geweest. Ik kan het bijna niet geloven, als ik mezelf hoor zeggen dat ik me afvraag of ik nog moet vechten voor mijn land. Die gedachte is nog nooit bij ons opgekomen, maar nu lees ik ze elke dag op Iraanse blogs.'

'Op dit moment regeren in Iran de *hardliners* van het islamitische regime; alle gematigde en liberale ayatollahs zijn in de afgelopen dertig jaar verwijderd. Deze harde kern met een aanhang van hooguit vijf miljoen mensen, houdt zeventig miljoen burgers gegijzeld. Erger: ze hebben het land psychisch kapot gemaakt. Kijk naar de facebookpagina's van jonge Iraniërs: de meisjes zijn halfbloot, ze gaan om met jongens, ze bedrijven de liefde, maar

zodra ze de deur uitgaan, trekken ze niet alleen een sluier, maar ook een masker aan om te overleven. Het is een totaal schizofrene maatschappij. In zo'n land waar 90 procent of meer van de mensen ongelukkig is, gaat niemand het land verdedigen. Iedereen die kan, probeert het land te verlaten. Gisteren nog was ik in een Nederlands asielcentrum, het zat er vol Iraniërs, allemaal net aangekomen. Vreselijk.'

'Zelfs ik, Kader Abdolah, voel me zo onderdrukt dat ik denk: wat moet ik nou? Zes maanden geleden was ik nog een trotse nationalistische Iraniër, dat zie je in mijn werk. Dan zei ik: "als het Westen Iran binnenvalt, ga ik terug naar mijn land om te vechten". Nu staan we op een punt dat we bijna zeggen: oké, laat het land maar uit elkaar vallen. Als die klootzakken maar weg zijn.'

Wat heeft die enorme ommekeer veroorzaakt?

'Alles is veranderd na de Groene Revolutie (*de opstand na de presidentsverkiezingen in 2009*), en zeker na de Arabische Lente. Na de val van Moebarak en Kadhafi. We hebben gezien hoe het Westen in Libië de centrale macht vernietigd heeft en het land heeft overgenomen.'

In die tijd was Ahmadinejad wel razend populair in de Arabische landen. Precies omdat hij een vuist durfde te maken tegen het westen. 'Sinds de moordpartijen op de eigen bevolking tijdens de Groene Revolutie is dat voorbij. Zelfs in Egypte hoor je dat niet meer. Want in hun ogen is hun democratische revolutie gelukt, terwijl de Iraniërs nog altijd met hun repressieve regime zitten opgescheept.'

In hun ogen?

'Ik zie de Arabische revoluties niet als revoluties, hooguit als omwentelingen met hulp van buitenland. Het is goed dat Moebarak en Kadhafi weg zijn, maar nu moeten we die landen aan de mensen geven. Zij moeten hun eigen samenleving maken. En dat

worden dan islamitische landen. Het normale proces naar een democratie is nu eenmaal dat naties zichzelf moeten zijn, en de bevolkingen bestaan uit moslims. Dus zullen ze delen van de sharia in hun wetboeken opnemen. De koran zit nu eenmaal in hun DNA.'

Iran is hen gewoon één revolutie voor, want Iran heeft al een islamitisch regime?

'Precies. Wij staan bijna honderd jaar verder dan Libië en Egypte, maar honderd jaar is niets. We moeten nog drie- à vierhonderd jaar verder. Die tijd hebben we nodig. De Groene Revolutie was een aanzet in de goede richting, maar nu volgt de repressie.'

Zes jaar geleden noemde u Ahmadinejad 'een fatsoenlijke man met een goed hart, een rechtvaardige man die de wereld wil verbeteren'.

'Ja, dat heb ik ooit gezegd hé? Dat is mooi. Eigenlijk geloof ik nog steeds dat hij een Fidel Castro voor de armen had kunnen worden. Maar door de enorme druk waaronder hij staat, kan hij zichzelf niet zijn. Hij heeft wel wat dingen geprobeerd, maar ze hebben hem gewoon een paar keer bij zijn oor gepakt en rondgedraaid. De ayatollahs hebben alle macht; zij hebben een netwerk, een systeem. Ahmadinejad is hun pion. De afgelopen maanden zijn de spanningen tussen hem en de ayatollahs zo opgelopen dat hij elf dagen als protest thuis heeft gezeten.'

'Als ik hem was, had ik al lang politieke zelfmoord gepleegd. Met dit regime zijn we de hel ingegaan, en hij had dat moeten toegeven. Hij is een man van het volk, hij had moeten zeggen: mensen, ik wilde meer vrijheid voor vrouwen, meer geld voor de mensen, maar ze laten me niet doen. Dus blijf ik voor altijd thuis zitten.'

Als de Groene Revolutie geslaagd was, zou het dan onder Hosein Mousavi anders gegaan zijn?

'Waarschijnlijk niet, want de ayatollahs zijn het regime. Het is niet

goed wat ik ga zeggen, maar voor verandering is er tijd nodig. In Afghanistan moeten we de Taliban meemaken; dat is pijnlijk, maar het moet. We moeten hen de kans geven zich te ontwikkelen. Zodat er betere Taliban kunnen komen, daarna liberale Taliban en uiteindelijk, na een jaar of tweehonderd, democratische Taliban.'

'In Egypte, Libië en Tunesië moeten we de Moslimbroeders meemaken, er is geen andere weg. Je kunt democratie niet brengen naar Afghanistan, je kunt het niet cadeau geven aan Irak. Dus in Iran moeten we dit regime, deze ellende meemaken voor we verder kunnen.'

Kan Iran genezen van de 'dictatuur'?

'Iran moet genezen. Maar dat duurt lang en het volk heeft geen geduld. Net zoals de Europese en de Amerikaanse landen ook geen geduld hebben. Kijk, in 1979, na de Iraanse revolutie, verboden de ayatollahs cinema, literatuur, vrouwen, wijn, schaken... Alles was verboden. Nu maken die fascistische ayatollahs films en zijn de cinema's weer open. Dus in de afgelopen dertig jaar zijn de ayatollahs gegroeid. Helaas dringt de tijd, want de oorlog dreigt.'

Dat is een sombere analyse. Was u geen optimist?

'Ik ben van nature een positief mens, maar je moet niet dom positief zijn. Natuurlijk zou de ideale uitkomst zijn dat er een dialoog ontstaat tussen het Westen en het Iraanse regime. Alleen is dat de afgelopen 30 jaar nog nooit gelukt. De enige optimistische uitweg die ik zie, is dat het regime van koers verandert. Dat ook zij aanvoelen dat de oorlog nadert. En beseffen dat ze die oorlog zullen verliezen. En dus zelf de weg vrijmaken voor democratisering.'

Kadhafi wist ook dat hij zou verliezen. Weinig regimes heffen zichzelf op.

'Helaas. Het schaakbord zit muurvast, de sjah, de koning staat mat. Dus moeten we de pionnen opruimen, alles moet weg.

Volgens mij zijn er drie mogelijkheden om een oorlog te vermijden: of het huidige regime moet de politieke gevangenen vrijlaten, de persvrijheid garanderen, de vrouwen en het volk meer vrijheid geven. Dan komt de hoop terug, en zal Amerika nooit in staat zijn om Iran in te nemen. Of er komt een coup van binnenuit, van iemand uit de entourage van Ayatollah Khamenei. We moeten niet denken dat ze bij de Revolutionaire Garde allemaal dom zijn; ze begrijpen hun positie maar al te goed. Iran heeft een lange geschiedenis van militaire coups.

Een derde optie is dat het volk in opstand komt. Maar de mensen zijn moe en bang. De Groene Revolutie was de ultieme poging. Bovendien zijn alle oppositieleiders opgepakt, alle kranten gesloten, alle journalisten zitten vast. Tenzij die vrijkomen, kan er niets meer bewegen. Voor een revolutie moet je leiders hebben, kranten en internet.'

U klinkt niet overtuigd.

'Laat mij iets doms vertellen. In mijn jeugddromen wilde ik president van Iran worden. Stiekem wil ik het nu nog. Maar ik ben bang dat het land uit elkaar valt en ik president van een klein land word. Dus laten we, gewoon om mij gelukkig te maken, zeggen dat de democratie zal zegevieren.'

Meent u dat, of sjoemelt u nu wat met de werkelijkheid, zoals u aan het einde van uw boek 'De Koning' schrijft, omdat alle koningsverhalen hoopvol moeten afsluiten?

'Ik heb al die beangstigende dingen verteld omdat de wereld moet weten hoe ver dit regime zijn volk heeft gebracht. Natuurlijk wil ik liever een ander Iran, vol schoonheid. Ik schrijf voor dat land en ik droom over dat land, waarnaar ik ooit wil teruggaan. Door de fantasie kan je een werkelijkheid creëren.'

'Laten we het zo zeggen: ik ben een sterke man. Wat ik wil, is mogelijk. Ik wil doodgaan in het huidige vaderland. En als ik het wil, gebeurt het. Om de ware, beangstigende analyse aan de kant te zetten, moet ik gewoon blijven dromen dat ik terugga naar mijn ouderlijk huis. Ik ga niet knielen voor de realiteit. Ik verzet mij, met mijn pen. En misschien wordt door de angst het Iraanse volk wakker genoeg om opnieuw in opstand te komen.'

'Het Iraanse volk is zijn nationalisme verloren. Ik kan het bijna niet geloven, maar ik vraag me af of ik nog moet vechten voor mijn land'